

Türkiye’de Cumhuriyetten Günümüze İlkokul Eğitim Programlarının İncelenmesi

Mehmet Arif ÖZERBAŞ¹ , Mehmet KOÇ²

Öz

Bu çalışmanın amacı, 1924’ten günümüze kadar Türkiye’de uygulanmış olan ilkokul programlarını inceleyerek gelişim süreçlerini belirlemektir. Çalışma doküman incelemesi modeli ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma için 1924’den günümüze kadar Türkiye’de uygulanmış olan ilkokul ve ilköğretim okulları öğretim programları Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve MEB Yayınlar Dairesinden elde edilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre; Ülkemizde 1924 eğitim programı savaş sonrası, kısa süreli ve ön çalışma süreci kısa tutulmuş bir programdır. Fakirleşmiş ve nüfusu azalmış bir toplumun geleceğinin inşasında eğitimin önemi üzerine uygulamaya konmuş milli kavramlara önem vermiştir. 1926 yılında ise Latin harfleri ile batılı anlayış ve laiklik üzerine inşa başlamıştır. 1936 yılı inkılaplar sonrası dönem olup özel amaç ve hedeflerin oluşturulduğu dönemdir. 1948 yılında demokrasi adımları atıldığı için demokrasi bilincinin, insana saygı ve sevgi anlayışının aşılması görüşleri hâkimdir. 1968 yılında gençlerin toplumsal ve kişisel yararları üzerinde durulmuştur. 1997 önceki programlara çok benzerdir. 2005 yılında uygulamaya başlanan program ile çağın gereklerine uygun düşünen, problem çözen, üreten bireyler yetiştirilmesi için genel ve özel amaçlar belirlenmiştir. Bu amaçlara ulaşmada öncülük edecek dersler ve ders içerikleri müfredata eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, Eğitim Programı, Eğitim

Study of Primary Education Programs in Turkey from the Republic to the Present

Abstract

The study aims at determining the development processes by examining elementary school programs implemented in Turkey from 1924 to the present. The study was conducted using a document review model. The materials for the study were obtained from the Directorate of Education and Training and MEB Publications Department, as well as the educational programs of primary and secondary schools implemented in Turkey from 1924 to the present. According to the findings of the study, the 1924 educational program was a postwar, short-term and preliminary work program. It focused on national concepts related to the importance of education in building the future of an impoverished and depopulated society. In 1926, the work on writing about Western understanding and secularism in Latin letters began. The 1936 was the post-revolutionary period in which specific goals and objectives were set. Following the moves toward democracy in 1948, the ideas of inculcating democratic consciousness, respect and love for human beings began to dominate. In 1968, special attention was given to the social and personal achievements of young people. The 1997 program is very similar to previous programs. The program, which was implemented in 2005, set general and specific goals for educating individuals who think, solve problems, and create products in accordance with the needs of the time. Lessons and learning content were added to the curriculum that will lead to the achievement of these goals.

Key Words: Primary School, Education Programs, Education

Atıf İçin / Please Cite As:

Özerbaş, M. A. ve Koç, M. (2022). Türkiye’de Cumhuriyetten günümüze ilkokul eğitim programlarının incelenmesi. *Journal of Turkic Civilization Studies*, 3(2), 95-105.

Geliş Tarihi / Received Date: 10.11.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 15.12.2022

¹ Prof. Dr. - Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ozerbas@gazi.edu.tr
Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, marif.ozerbash@manas.edu.kg

² MEB Öğretmen - kocmehmet@gmail.com

GİRİŞ

Program geliştirme, eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda yeniden düzenlenmesi sürecidir. Bir başka tanıma göre de program geliştirme; eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünüdür. İnsanın en temel isteği yaşamak ve yaşamını daha kaliteli şekilde devam ettirmektir (Baltacı, 2019). Bunun için de bazı bilgi ve birikimlere sahip olması gerekmektedir. Bu bilgi ve beceriler de ancak eğitim ve öğrenme yolu ile elde edilebilmektedir (Arsal, 1947). Eğitimin tarihsel sürecinde bakıldığında eğitim programı kavramının kullanılmasının, milattan önce birinci yüzyıla kadar uzandığı görülmektedir. Julius Ceaser ve askerleri, Roma’da yarış arabalarının, üzerinde yarıştığı oval biçimdeki koşu pistini Latince curriculum (İngilizce track: koşu yolu) olarak kullanmışlar ve bu kavram, koşu pisti olarak bilinen somut bir kavramdan, bugün ders programı anlamında kullanılan soyut bir kavrama doğru geçişi sağlamıştır. Bu süreçte, eğitim programı (curriculum) “izlenen yol” anlamında eğitimde de kullanılmaya başlanmıştır (Demirel, 2011). Bu nedenle, kelimenin etimolojik yapısından hareket eden kimi eğitimci yazar ve düşünürler “izlençe” sözcüğünü kullanmayı yeğlemektedirler. Eğitim programı için kimi düşünürler de bu kavram için yetiştirmekten yola çıkarak yetişek sözcüğünü kullanmayı benimsemiş, ama daha çok eğitim programı kavramı günümüze kadar kullanılagelmıştır (Başgöz ve Wilson, 1968). Ancak, eğitimde program kavramı, pek çok düşünür ve eğitim bilimcisi tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır (Ayas, 1993). Bir eğitim programının dört temel ögesi vardır. Bu öğeler hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ile değerlendirmedir. Hedef kavramı içinde öğrenene kazandırılacak istendik davranışlar yer almaktadır. İçerik ögesi ile eğitim programında hedeflere uygun düşecek konular bütünü düşünülmektedir. Öğrenme-öğretme sürecinde ise hedeflere ulaşmak için hangi öğrenme-öğretme modelleri, stratejileri, yöntemleri ve tekniklerin seçileceği belirtilmektedir. Ölçme-değerlendirme ögesinde hedef davranışların ayrı ayrı test edilip, istendik davranışların ne kadarının kazandırıldığı ve yapılan eğitimin kalite kontrolü vurgulanmaktadır (Demirel, 2011). Bütün bu öğeler arasındaki ilişkilerin dinamik olması ve bu yolla öğelerin birbirini etkilediğinden hareketle eğitim programının bir ögesinde yapılacak değişimin programın tümünü etkileyeceği varsayımı temele alınmıştır. Eğitim programları içinde yer alan ve öğrenme öğretme süreçleri ile ilgili tüm etkinlikleri kapsayan programlar ise öğretim programıdır (Çakan, 2004). Öğretim programı, belli bilgi kategorilerinden oluşan, bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük bir programdır (Varış, 1994).

Öğrenme durumlarının gerçekleşmesi için de disiplin ve plan çerçevesinde bir eğitim gerekmektedir. Devletler kurulduktan ve topluluklar gelişmeye başladıktan sonra insanların ve devletlerin de ihtiyaçları artmıştır (Ergin, 1977). Bu ihtiyaçları karşılamak için de insanların eğitilmesi gerekmiştir. Çağın ve devletlerin gelişim ihtiyaçlarına uygun bireylerin yetiştirilmesi en önemli eğitim politikası haline gelmiştir. Çünkü bu bilinç ve birikimle yetişecek bireyler daha sonrasında ülkelerini kalkındıracak yegâne güç olacaktır. Eğitim politikalarının uygulanması için de eğitim ile ilgili plan ve program geliştirilmeye başlanmıştır. Eğitim programları öğrencilerde beklenen öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi amacıyla planlanmış faaliyetlerin tümüdür (Doğan, 1997).

Türkiye’de program geliştirme ile ilgili ilk çalışmaların 1924 yılından itibaren daha çok ilköğretim alanında başlatıldığı görülmektedir. 1926 yılında ilk mektep müfredat programı hazırlanmıştır. On yıl uygulamada kalmış olan bu programdan sonra 1936 programları hazırlanmıştır. Bu program da 1948 programları hazırlanmaya kadar uygulamada kalmıştır. 1948 programının günün değişen ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde yeniden geliştirilmesi üzerine hazırlanan program 1954 öğretim yılında uygulamaya konulmuştur. 1962 yılında yenilenen programlar beş yıl denendikten sonra 1968 yılında uygulamaya konulmuştur. 1980’li yıllarda program geliştirme çalışmalarının tekrar ağırlık kazandığı görülmektedir (Varış, 1994). 1982 yılında çok sayıda dersin ilkökul ve ortaokul programları değiştirilmiştir. 1997 yılında zorunlu eğitimin sekiz

yıla çıkarılması ile 2000 yılında bazı derslerin programları yeni bir yaklaşımla değiştirilmekle birlikte bu çalışmalar tüm dersleri içermemiştir. Son olarak 2004 yılında başlayan program geliştirme çalışmaları ile ilköğretim ve ortaöğretimde hemen hemen tüm derslerin öğretim programları yeni bir yaklaşıma göre geliştirilmiştir (Binbaşıoğlu, 2014). Diğer bir anlatımla cumhuriyetin ilanı ile ülkemiz de tarihinde yeni bir sayfa açmış, bulunduğu çağın gereklerini yerine getirebilmek için politikalar geliştirmiştir. 1924 yılında başlayan ilk eğitim programımız ile milli bir eğitim sistemi, Latin alfabesi ile batılı ülkeler ile iletişimi güçlendirecek yazım dili ve Türkçeleştirilmiş dersler ile eğitilmiş bireylere ulaşmak istenmiştir. Tüm bu çalışmaların temeli 1924 yılında kurucu Cumhurbaşkanımız Mustafa Kemal Atatürk'ün düşünceleri doğrultusunda batıya hâkim alanının uzmanı John Dewey çalışmaları ile başlatılmıştır (Dewey,2010). Başlatılan çalışmalar sonucu oluşturulan eğitim politikaları, bulunduğu çağın şartları sebebi ile hızlı bir şekilde uygulamaya dökülmüştür. Bahsedilen eğitim politikaları için gerekli saha çalışmaları ve öncesi hazırlıkların yapıldığından bahsetmemiz mümkün değildir (Doğan, 1997). Acilen faaliyete geçirilen uygulamalar ve tasarlanan eğitim programı uygulama sırasında değerlendirilme fırsatı bulunmuştur. Bireyin gelişimi, sosyalleşmesi, mesleğe hazırlanması anlamında önemli bir yere sahip olan ve sonraki eğitim basamaklarına yön verecek olan ilkokul, örgün eğitimin başlangıcı ve önemli basamağı olarak kabul edilir (Gültekin, 2007). Bu sebeple, ilköğretim sürecinde nitelikli program geliştirilmesinin gerekli olduğu ve geliştirilen programların; başta bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına yönelik olması ile iyi bir değerlendirme sürecinden geçirilmesinin zorunlu olduğu düşünülmektedir (Kumral ve Saracaloğlu, 2011). Yukarıdaki araştırma sonuçları ve tartışmalar dikkate alındığında çalışmanın temel amacı; Türkiye Cumhuriyeti tarihinde uygulanan ilkokul eğitim programlarının buldukları zamanın şartlarına ne kadar uygun hazırlandığını ve bir önceki programa göre ne kadar geliştirildiğini belirlemektir.

YÖNTEM

Çalışmada 1924'ten günümüze kadar Türkiye'de uygulanmış olan ilkokul programlarını inceleyerek gelişim süreçlerini belirlemeyi hedeflendiğinden, çalışma doküman incelemesi modeli ile gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Çalışmanın evreni 1924 yılından beri Türkiye'de uygulanmış olan tüm ilkokul öğretim programlarından oluşmaktadır. Çalışmada evrenin tümüne ulaşılmıştır.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın yürütülmesi için Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar Türkiye'de uygulanmış olan ilkokul ve ilköğretim okulları öğretim programları Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve MEB Yayınlar Dairesi Başkanlığından elde edilmiştir. Cumhuriyetin ilanı sonrası 1924 yılı ile başlayan eğitim programları 2005 yılında son eğitim programı ve arada kalan 1926, 1936, 1948, 1968, 1997 programları betimsel analiz tekniği ile çalışma özelinde incelenmiştir. Alan yazı taraması yapılırken alan ile ilgili öncesinde yapılmış akademik çalışmalar (Doktora tezi, yüksek lisans tezi, makaleler, kitaplar) taranmıştır. Google Akademik kullanılarak ulaşılan çalışmalar incelenmiştir. Gerekli kavramsal taramalar yaparken araştırmamızın alt problem sorularına ışık tutacak çalışmalardan yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma çalışmasında, bağlamın Türkiye olması sebebi ile betimsel analiz tekniği uygulanarak çalışmaların seçilmesinde bazı ölçütlere dikkat edilmiştir. Çalışmalar için birinci ölçüt Türkiye'de herhangi bir örneklem grup ile yapılmasına, ikinci ölçüt elde ettiğimiz bilgilerin güvenilirlik ve geçerlilik durumlarının kabulü hususunda uzman veya hakem görüşü doğrultusunda bilimsel bir dergide yayınlanmış olmasına, üçüncü ölçüt ise güncel bilimsel yazınlar olmasına dikkat edilmiştir. Araştırma çalışması yapılırken ilk önce alt problemlere ışık tutacak kriterler belirlenmiştir. Kriterlerin belirlenmesinden sonra kategoriler oluşturulmuştur. Belirlenen genel kategoriler araştırılan ilkokul eğitim programlarının yürürlükte kaldığı süre, programların amacı,

geliştirilme süreci ve program özelinde müfredata eklenmiş derslerden oluşmaktadır. Tarihler gere göre ise Cumhuriyetin ilanından başlayarak günümüzde halen uygulanmakta olan son program dâhil 1924 yılı, 1926 yılı, 1936 yılı, 1948 yılı, 1968 yılı, 1997 yılı 2005 yılı tarihli ilkökul eğitim programları kategori olarak belirlenmiştir (Gökçe, 1997). Seçilen araştırmaların analizi öncelikle araştırmacı tarafından yapılırken ortaya çıkan bulgular bağımsız bir araştırmacı tarafından tekrardan incelenmiş ve araştırmacılar arasında tutarlılık sağlanmıştır (Güler, 1999). Tüm çalışmalardan elde edilen bilgiler doğrultusunda Cumhuriyetten günümüze ilkökul eğitim programları, programın tasarlanma süreci, programların amacı, yürürlükte kaldıkları süre, programda yer verilen derslerin dağılımları betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma soruları çerçevesinde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Cumhuriyetin ilanı ile başlayan süreçte ilk program 1924 programı ile 2005 programları arasında kalan programlar da dâhil olmak üzere toplamda 7 ilkökul eğitim programı uygulanma süreleri, amaç, geliştirilme süreci ve dersler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

1924-1926 İlkokul Eğitim Programlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 1. 1924-1926 İlkokul Eğitim Programlarının Karşılaştırılması

	1924 İlkokul Eğitim Programı	1926 İlkokul Eğitim Programı
Yürürlükte kaldığı süre (yıl)	2 yıl	10 yıl
Programın amacı	Programın derslere göre veya genele göre düzenlenmiş özel amaçları yoktur	Eğitimde çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşılma hedefi ile oluşturulan programın amacı laik, milli ve modern gençlerin yetiştirilmesini sağlamaktır.
Programın geliştirilme süreci	Atatürk’ün fikir ve talimatları doğrultusunda, eğitim uzmanı John Dewey’in çalışmaları ile oluşan rapor doğrultusunda geliştirilmiştir.	1925 ve 1926 yıllarında pilot okullarda denenmiş, sonuçlar doğrultusunda 1927 yılında okullar tamamında uygulanma kararı alınmıştır. Dewey’in iş okulu ve toplu eğitim, hayat bilgisi dersi yaklaşımları programın geliştirilmesinde etkili olmuştur.
Dersler	Tabiat Tetkiki Ziraat ve Hıfzıssıhha Türkçe Musahabat-ı Ahlakiye Malumat-ı Vataniye Kuran-ı Kerim ve Din Dersi Tarih	Matematik Okuma-Yazma Resim Yazı Müzik Beden Eğitimi Hayat Bilgisi

Türkiye Cumhuriyeti devletinin ilkökul eğitim programlarından ilki 1924 yılında hazırlanan eğitim programımızdır. Ülkemizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk 1924 yılında eğitim bilimci John Dewey’i ülkemize davet etmiştir. Daveti sonrasında bilim insanından eğitim programlarımızın oluşturulması için bir rapor istenmiştir. Raporlar doğrultusunda hazırlanan bu program ilk olma ve hazır bulunurluk olarak eksiklerden dolayı ancak 2 yıl uygulanabilmiştir. Programın temelini batıya doğru yönelme anlayışı içerisinde müspet bilimler ve laiklik çerçevesi oluşturmuştur. Temeli milli birlik, milli kalkınma ile beraber İslam dinine de sahip çıkma amacıyla olan ders müfredatları içerisinde Tarih, Türkçe, Din Dersi, Kuran-ı Kerim Dersi yanında Tabiat Tetkiki, Ziraat ve Hıfzıssıhha, Musahabat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye dersleri yer almıştır. 1926 ilkökul eğitim programımız da toplu eğitim ilkesi dikkate alınarak tasarlanmış ve düzenlenmiştir. Programın öneminin ön plana çıkmasında Latin harflerinin kabulü en önemli etkidir. Bu süreçte ders isimleri Türkçeleştirilmiştir. Matematik, Okuma ve Yazma, Hayat Bilgisi derslerinin yanı sıra Resim, Müzik, Beden Eğitimi ve Yazı gibi dersler de bu dönemde eklenmiştir. Program uygulanmadan önce geliştirilirken seçilmiş pilot okullarda uygulanmış ve sonuçları değerlendirilmiştir. Yine bu program özelinde ilkökullar 6 yıl süre yerine 5 yıl okutulacak kararı alınmış ve uygulamaya konulmuştur. Programın amacı önceki

programda olduğu gibi milli duygulara sahip, laik ve yönünü batıya çevirmiş modern gençler yetiştirmektir. Bu iki dönem arası sadece 2 yıl sürmüştür. Bunun en önemli nedeni Latin alfabesinin kabul edilmesi, gerekli alt yapının oluşturulup bir an önce milli amaçlara uygun bireyler yetiştirilmesinin sağlanmasıdır. Atatürk'ün düşünceleri burada önemli olmuştur. Atatürk önceliğinin eğitim sisteminde olması gerektiğinin ve toplumun kalkınması için yetişmiş bireylere ihtiyaç duyulduğunun farkında idi. Çünkü yeni kurulmuş bir devlet ve karşısında her anlamda ileride seyreden batılı devletler vardı. Öncelikli olarak batıdan faydalanmak için aynı harflerin kullanılması gerektiği kanısı ile alfabe değişikliği ve batılı en önemli eğitim bilimcilerden bir ekibin ülkeye davet edilmesi süreci gerçekleştirilmiştir. Bu süreçler sonrasında 1926 yılında uygulamaya konulan eğitim programı ile amaçlara ulaşılacağı düşünülmüştür.

1926-1936 İlkokul Eğitim Programlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Burada karşılaştırması yapılacak olan 1926 ve 1936 ilkokul eğitim programlarının geçiş nedeninin temelinde gereken inkılâplar ve bu inkılâpların tamamlanmış olması gösterilmektedir. Çünkü yeni kurulmuş bir devlet zaman içerisinde inkılâplar ile kimliğini ve yapısını tamamlamaya çalışmaktadır. Yine 1926-1936 İlkokul Eğitim Programlarının Karşılaştırılması tabloda verilmiştir.

Tablo 2. 1926-1936 İlkokul Eğitim Programlarının Karşılaştırılması

	1926 İlkokul Eğitim Programı	1936 İlkokul Eğitim Programı	
Yürürlükte kaldığı süre (yıl)	10 yıl	12 yıl	
Programın amacı	Eğitimde çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşılma hedefi ile oluşturulan programın amacı laik, milli ve modern gençlerin yetiştirilmesini sağlamaktır.	Bu programda ilkokulların temel esaslarının belirtildiği ilk bölümde "Ulusal Eğitim" ilkelerine yer verilmiştir. Önceki programların geliştirilmesi ve eksiklerinin giderilmesini amaçlamaktadır.	
Programın geliştirilme süreci	1925 ve 1926 yıllarında pilot okullarda denenmiş, sonuçlar doğrultusunda 1927 yılında okullar tamamında uygulanma kararı alınmıştır. Dewey'in iş okulu ve toplu eğitim, hayat bilgisi dersi yaklaşımları programın geliştirilmesinde etkili olmuştur.	Programı düzeltip geliştirme aşamasında daha öncelilere ek her ders programının başında dersin başlıca hedefleri açıkça belirlenmiştir. Öğretmenler tarafından dikkat edilecek hususlara da yer verilmiştir.	
Dersler	Matematik Okuma-Yazma Resim Yazı Müzik Beden Eğitimi Hayat Bilgisi	Türkçe Coğrafya Tarih Hayat Bilgisi Yurt Bilgisi Tabiat Bilgisi	Aile Bilgisi Hesap-Hendese Müzik Resim-İş Yazı Jimnastik

1936 programı önceki programın tekrardan değerlendirilerek eksik yanlarının tespit edilmesi buna uygun olarak geliştirilmesi ile oluşturulmuştur. Yurt Bilgisi, Aile Bilgisi, Hayat Bilgisi gibi farkındalık üzerine dersler bu program ile eğitim sistemimize dâhil edilmiştir. 1936 programı 1926 programına göre daha yenilikçi bir program olarak göze çarpmaktadır. Program hazırlanırken milli kavramlardan da vazgeçilmemiştir.

1936-1948 İlkokul Eğitim Programlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 3. 1936-1948 İlkokul Eğitim Programlarının Karşılaştırılması

			1936 İlkokul Eğitim Programı		1948 İlkokul Eğitim Programı	
Yürürlükte (yıl)	kaldığı süre	12 yıl			20 yıl	
Programın amacı	Bu programda ilkokulların temel esaslarının belirtildiği ilk bölümde “Ulusal Eğitim” ilkelerine yer verilmiştir. Önceki programların geliştirilmesi ve eksiklerinin giderilmesini amaçlamaktadır.				Gençlerimizin insan ilişkileri, toplumsal konularda, kişisel, ekonomik olarak gelişmelerini sağlamak programımızın en önemli amaçlarındandır.	
Programın geliştirilme süreci	Programı düzeltip geliştirme aşamasında daha öncekilere ek her ders programının başında dersin başlıca hedefleri açıkça belirlenmiştir. Öğretmenler tarafından dikkat edilecek hususlara da yer verilmiştir.				1948 eğitim programımız hazırlanmadan önce bütün öğretmenlere anket formu uygulanmıştır. Köy okulları ve şehir okullarının birleştirilmesi amacı ile uygulanan anket verileri dikkate alınarak 1948 eğitim programı hazırlanmıştır.	
Dersler	Türkçe	Aile Bilgisi	Türkçe	Aile Bilgisi	Türkçe	Aile Bilgisi
	Coğrafya	Hesap-Hendese	Coğrafya	Hesap-Hendese	Coğrafya	Hesap-Hendese
	Tarih	Müzik	Tarih	Müzik	Tarih	Müzik
	Hayat Bilgisi	Resim-İş	Hayat Bilgisi	Resim-İş	Hayat Bilgisi	Resim-İş
	Yurt Bilgisi	Yazı	Yurt Bilgisi	Yazı	Yurt Bilgisi	Yazı
	Tabiat Bilgisi	Jimnastik	Tabiat Bilgisi	Jimnastik	Tabiat Bilgisi	Jimnastik

Dersler aynı kalmış olmasına rağmen 1946 sonrası çok partili süreç denendiğinden demokrasi anlayışı derslerin içerisinde yer bulmuştur. Öğretmen fikirleri alınması da programın özel yönlerindedir. Köy ve şehir okullarda 1948 programında birleşmiştir. 1946 programı önceki programlara göre demokrasici bir programdır diyebiliriz. Tarihsel sürece göre bakıldığında 1948-1968 ilkokul eğitim programlarının karşılaştırılması tabloda görülmektedir.

1948-1968 İlkokul Eğitim Programlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4. 1948-1968 İlkokul Eğitim Programlarının Karşılaştırılması

			1948 İlkokul Eğitim Programı		1968 İlkokul Eğitim Programı	
Yürürlükte (yıl)	kaldığı süre	20 yıl			29 yıl	
Programın amacı	Gençlerimizin insan ilişkileri, toplumsal konularda, kişisel, ekonomik olarak gelişmelerini sağlamak programımızın en önemli amaçlarındandır.				Gençlerimizin insan ilişkileri, toplumsal konularda, kişisel, ekonomik olarak gelişmelerini sağlamak programımızın en önemli amaçlarındandır.	
Programın geliştirilme süreci	1948 eğitim programımız hazırlanmadan önce bütün öğretmenlere anket formu uygulanmıştır. Köy okulları ve şehir okullarının birleştirilmesi amacı ile uygulanan anket verileri dikkate alınarak 1948 eğitim programı hazırlanmıştır.				20 yıl uygulanmış 1948 eğitim programı sürecinde yapılan süreç değerlendirme çalışmaları sonucu elde edilen veriler ile hazırlanmış ve 1968 yılında uygulamaya konulmuştur.	
Dersler	Türkçe	Aile Bilgisi	Sosyal Bilgiler	Resim-İş	Türkçe	Resim-İş
	Coğrafya	Hesap-Hendese	Fen ve Tabiat Bilgisi	Jimnastik	Coğrafya	Jimnastik
	Tarih	Müzik	Bilgisi	Matematik	Tarih	Matematik
	Hayat Bilgisi	Resim-İş	Türkçe		Hayat Bilgisi	
	Yurt Bilgisi	Yazı	Müzik		Yurt Bilgisi	
	Tabiat Bilgisi	Jimnastik			Tabiat Bilgisi	

1968 programı çok uzun süre deneme aşamasından sonra uygulanmıştır. Bununla birlikte 29 yıl kadar süreyle en uzun yürürlükte kalan programdır. En önemli özelliği gençlere yönelik amaçların toplumsal, sosyal, kişisel ve ekonomik yönlerden açık açık ortaya konduğu ve uygulanması için gerekli ön hazırlıkların yapıldığı programdır. Derslere baktığımız zaman da Tarih dersi, Coğrafya dersi, Yurt Bilgisi Dersi ve Hayat Bilgisi derslerinin bir bütün olduğu düşünülere Sosyal Bilgiler dersi adı altında toplanmasıdır. Bunun yanı sıra 1968-1997 ilkokul eğitim programlarının karşılaştırılması tabloda verilmiştir.

1968-1997 İlkokul Eğitim Programlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 5. 1968-1997 İlkokul Eğitim Programlarının Karşılaştırılması

	1968 İlkokul Eğitim Programı	1997 İlkokul Eğitim Programı
Yürürlükte kaldığı süre (yıl)	29 yıl	8 yıl
Programın amacı	Gençlerimizin insan ilişkileri, toplumsal konularda, kişisel, ekonomik olarak gelişimlerini sağlamak programımızın en önemli amaçlarındandır.	Gençlerimizin insan ilişkileri, toplumsal konularda, kişisel, ekonomik olarak gelişimlerini sağlamak programımızın en önemli amaçlarındandır.
Programın geliştirilme süreci	20 yıl uygulanmış 1948 eğitim programı sürecinde yapılan süreç değerlendirme çalışmaları sonucu elde edilen veriler ile hazırlanmış ve 1968 yılında uygulamaya konulmuştur.	23 ilde 208 okulda MLO uygulaması yapılmıştır. Bu uygulamalar sonucunda 1997 eğitim programı tasarlanmıştır.
Dersler	Sosyal Bilgiler Fen ve Tabiat Bilgisi Türkçe Müzik Resim-İş Jimnastik Matematik	Türkçe Matematik Hayat Bilgisi Fen Bilgisi Sosyal Bilgiler T.C. İnkılap Tarihi Atatürkçülük Vatandaşlık ve İnsan Hakları Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Müzik Yabancı Dil Beden Eğitimi Trafik ve İlk Yardım Resim-İş İş Eğitimi Bireysel ve Toplu Etkinlik Seçmeli Dersler

15. Millî Eğitim Şûrası 1996 yılında toplandığında eğitim tarihinin en önemli kararlarından birini alarak “Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu Eğitimin Uygulanmasına” geçilmesini kararlaştırmıştır. 1997 yılında eğitim programı birçok okulda pilot uygulama uygulanmıştır. Pilot uygulamalar neticesinde değerlendirmeler sonucu yürürlüğe girmiştir. Önceki programlardan farklı olarak Yabancı Dil Dersi başta olmak üzere, Trafik ve İlk Yardım, Bireysel ve Toplu Etkinlik dersleri programa dâhil edilmiştir. Aşağıdaki tabloda 1997-2005 ilkökul eğitim programlarının karşılaştırılması görülmektedir.

1997-2005 İlkokul Eğitim Programlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 6. 1997-2005 İlkokul Eğitim Programlarının Karşılaştırılması

	1997 İlkokul Eğitim Programı	2005 İlkokul Eğitim Programı
Yürürlükte kaldığı süre (yıl)	8 yıl	Halen devam etmektedir.
Programın amacı	Gençlerimizin insan ilişkileri, toplumsal konularda, kişisel, ekonomik olarak gelişimlerini sağlamak programımızın en önemli amaçlarındanidir.	Öncelik çağın gereklerine uygun becerilere sahip birey yetiştirmek. Bunun için de yaratıcı ve eleştirel düşünmenin yanı sıra teknoloji kullanımının artırılması amaçlanmıştır.
Programın geliştirilme süreci	23 ilde 208 okulda MLO uygulaması yapılmıştır. Bu uygulamalar sonucunda 1997 eğitim programı tasarlanmıştır.	9 il 120 okulda pilot uygulama yapılmıştır. Program geliştirme sürecinde akademik kurumlar ve kişilerin değerlendirmeleri de dikkate alınmıştır.
Dersler	Türkçe Matematik Hayat Bilgisi Fen Bilgisi Sosyal Bilgiler T.C. İnkılap Tarihi Atatürkçülük Vatandaşlık ve İnsan Hakları Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Müzik Yabancı Dil Beden Eğitimi Trafik ve İlk Yardım Resim-İş İş Eğitimi Bireysel ve Toplu Etkinlik Seçmeli Dersler	Türkçe Matematik Hayat Bilgisi Fen Bilgisi Sosyal Bilgiler Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Yabancı Dil Beden Eğitimi Müzik Görsel Sanatlar Trafik Güvenliği

2005 eğitim programının 1997 eğitim programından ayrılan en önemli özelliği öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerinin değişmesidir. Eğitim süreci öğrencinin merkeze alındığı, eleştirel ve yaratıcı düşünmenin desteklendiği durumlara dönüşmüştür. Ayrıca 2012 yılında eğitim sisteminde 4+4+4 şeklinde zorunlu öğretime geçilmesi ile ilkokullar 4 yıla düşürülmüştür.

SONUÇ

Türkiye’de 1924 eğitim programı savaş sonrası, kısa süreli ve ön çalışma süreci kısa tutulmuş bir programdır. Fakirleşmiş ve nüfusu azalmış bir toplumun geleceğinin inşasında eğitimin önemi üzerine uygulamaya konmuş milli kavramlara önem vermiştir. 1926 yılında ise Latin harfleri ile batılı anlayış ve laiklik üzerine inşa başlamıştır. 1936 yılı inkılaplar sonrası dönem olup özel amaç ve hedeflerin oluşturulduğu dönemdir. 1948 yılında demokrasi adımları atıldığı için demokrasi bilincinin, insana saygı ve sevgi anlayışının aşılması görüşleri hâkimdir. 1968 yılında gençlerin toplumsal ve kişisel yararları üzerinde durulmuştur. 1997 önceki programlara çok benzerdir (Turan, 2000, EARGED, 2005). 2005 yılında uygulamaya başlanan program ile çağın gereklerine uygun düşünen, problem çözen, üreten bireyler yetiştirilmesi için genel ve özel amaçlar belirlenmiştir. Bu amaçlara ulaşmada öncülük edecek dersler ve ders içerikleri müfredata eklenmiştir. Halen de uygulanmaya devam eden eğitim programı 16 yıldır uygulanmaktadır. Geliştirilen eğitim programlarının amacına sağlıklı olarak hizmet edebilmesi için programların uygulanacağı okullar her açıdan değişime ve gelişime açık olmalıdır. Buldukları çağın şartlarına uygun şekilde her yönlü kendilerini yenilemelidirler. Bu yenilenmeler sınıfta kullanılacak materyaller, sınıfların fiziki yapısından eğitim programlarına kadar her yönde olmalıdır. Eğitim programları da bir devletin ve milletinin gelişmesi için en önemli araçtır (Akınoğlu, 2005). Bu nedenle programlar hazırlanırken mutlaka çağın gerekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Öğrenme ve bu süreçlerin gerçekleştirilmesi olayı eğitim tarihin her aşamasında önem teşkil etmiştir. Toplumun parçası bireyler buldukları çağa göre, buldukları coğrafyaya göre sürekli öğrenme ve davranış geliştirme çabasıdadırlar. Bununla birlikte süreç için de eğitim programlarının oluşturulması

önemlidir. Eğitim programları düzenlenirken bireylerin ihtiyaçları ve yaşam şartları mutlaka değerlendirilmelidir.

İnternetin hızla yaygınlaşması, yeni teknolojilerin öğrenme-öğretme ortamlarına dâhil edilmesi ve yapay zekânın günlük yaşama girmesi eğitim programlarının geliştirilmesi ve yeni programların geliştirilmesini gerekli kılmıştır. Bu gibi durumlar da dikkate alınarak uygulanan veya tasarlanan programların esnek çerçevede oluşturulmalı, uygulanan programlar tasarlanırken dahi değerlendirilmeye tabi tutulmalıdır. Bununla birlikte eğitim programları hazırlanırken, içinde bulunulan dönemin şartları ve ihtiyaçları dikkate alınmalı, eğitim programları bu amaçla hazırlanmalıdır. Öğrencileri öz değerlerinin artacağı problem çözme, düşünme ve yaratıcı davranmaya yönlendirmelidir (Akyüz,2015). Eğitim programlarının belli kısımları da olsa kısa sürelerde yenilenebilir, değiştirilebilir ya da geliştirilebilir özelliklere sahip olmalıdır. Programlar uygulanırken ezbere dayalı bir sistem yerine bilgi ve ürüne yönelik sisteme geçişe sevk etmesi gerekmektedir. Eğitim sistemleri daha gelişmiş ülkelerin kullandıkları eğitim programları dikkate alınarak, üzerlerinde çalışma yapılarak yeni programların oluşturulması sağlanmalıdır (Ertürk, 1984). Bunun için gerekli pilot uygulamalar yapılmalı, uygulamaların değerlendirme aşaması dikkate alınmalıdır. En önemli sorunlardan birisi, program geliştirme sürecinin dinamik ve çok katmanlı bir yapıya sahip olduğu söylenebilir (Güven, 2015). Bu dinamik ve çok katmanlı sistem içinde öğretmenlerin etkin katılımının önemi büyük olmakla birlikte, program geliştirme sürecinde yer alacak öğretmenlerin bazı kriterleri sağlaması ve bazı meslekî gelişim süreçlerinden geçmesi gerekmektedir (Çakan, 2004). Aksi halde, örneğin mesleğe yeni başlayan bir öğretmenin yeterince bilgiye, donanıma ve desteğe sahip olmaması süreci olumsuz yönde etkileyebilir. Dolayısıyla programların sahada en iyi uygulayıcıları olan öğretmenlere rehberlik edecek gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

ETİK BEYAN

“Türkiye’de Cumhuriyetten Günümüze İlkokul Eğitim Programlarının İncelenmesi” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI BEYANI

Makalenin hazırlanmasında iki yazarda aynı katkı oranına sahiptir.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmacıların kendi aralarında veya diğer kişi veya kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Akinoğlu, O. (2005). Türkiye’de uygulanan ve değişen eğitim programlarının psikolojik temelleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 31-46.
- Akyüz, Y. (2015). *Türk eğitim tarihi* (28. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Arsal, S. (1947) *Türk tarihi ve hukuk*. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.
- Ayas, A. (1993). Study of Teachers’ and Students’ View of the Upper Secondary Curriculum and Students’ Understanding of Introductory Chemistry Concepts In the East.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*,5(2), 368-388.
- Başgöz, I. ve Wilson, H. E. (1968). Educational problems in Turkey 1920-1940. <https://www.proquest.com/openview/d00a3dbb70f2f1eb96bde652a074cda7/1?pqorigsite=gscholar&cbl=1817606>
- Binbaşıoğlu, C. (2014). *Başlangıçtan günümüze Türk eğitim tarihi* (2.Baskı). Ankara: Anı.

- Çakan, M. (2004). Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme uygulamaları ve yeterlik düzeyleri: İlköğretim ve ortaöğretim. *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2),99-114
- Demirel, Ö. (2011). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (15.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Dewey, J. (2010). *Okul ve toplum* (2. Baskı, Çev. H. A. Başman). Ankara: Pegem Akademi.
- EARGED (2005). Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Doğan, H. (1997). *Eğitimde program ve öğretim tasarımı*. Ankara: Önder
- Ergin, O. N. (1977). *Türk maarif tarihi*. İstanbul: Eser.
- Ertürk, S. (1984). *Türkiye’deki bazı eğitim sorunları üzerine düşünceler*. Ankara: Yelkentepe
- Gökçe, E. (1997). Eğitim programlarının geliştirilmesinde öğretmenin rolü. *Uluslararası Dünya Öğretmen Konferansı*, Ankara: MEB. ss. 205-216.
- Güler, A. (1999). Türk eğitim sisteminin eğitim politikaları ve felsefi boyutları. 21. *Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi. Eğitimde Yansımalar V Ulusal Sempozyumu*. 4-7. Ankara: Tekişik Yayıncılık.
- Gültekin, G. G. (2007). Yetişkin eğitimi bilimi ışığında mesleki eğitim . *Education Sciences* , 2(1) , 1-14. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsaedu/issue/19837/212529>
- Güven, İ. (2015). *Türk eğitim tarihi* (6. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Kumral, O. ve Saracaloğlu, A. S. (2011). Eğitim programlarının değerlendirilmesi ve eğitsel eleştiri modeli. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 27-35.
- Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2005). *Temel eğitim destek programı ilköğretim 1-5. Sınıflar değerlendirme raporları*. Ankara: MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2005). *Temel eğitim destek programı ilköğretim 6. Sınıflar değerlendirme raporları*. Ankara: MEB.
- Turan, S (2000). John Dewey’s Report of 1924 and his Recommendations on The Turkish Educational System Revisited. *History of Education*, 29(6), 543-555.
- Varış, F. (1994). *Eğitimde program geliştirme teori ve teknikleri*. Ankara: Kitapçılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5.Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

EXTENDED SUMMARY

The study aims at determining the development processes by examining elementary school programs implemented in Turkey from 1924 to the present. The study was conducted using a document review model. The materials for the study were obtained from the Directorate of Education and Training and MEB Publications Department, as well as the educational programs of primary and secondary schools implemented in Turkey from 1924 to the present. According to the findings of the study, the 1924 educational program was a postwar, short-term and preliminary work program. It focused on national concepts related to the importance of education in building the future of an impoverished and depopulated society. In 1926, the work on writing about Western understanding and secularism in Latin letters began. The 1936 was the post-revolutionary period in which specific goals and objectives were set. Following the moves toward democracy in 1948, the ideas of inculcating democratic consciousness, respect and love for human beings began to dominate. In 1968, special attention was given to the social and personal achievements of young people. The 1997 program is very similar to previous programs (EARGED, 2005). The program, which was implemented in 2005, set general and specific goals for educating individuals who think, solve problems, and create products in accordance with the needs of the time. Lessons and learning content were added to the curriculum that will lead to the achievement of these goals.

The curriculum that has been implemented so far has been in effect for 16 years. In order to meet the goals of the educational programs developed in a sound way, the schools in which the programs will be implemented should be open to change and development in all aspects. They must be updated in all respects to meet the conditions of their time. These updates should be in all aspects, from the materials to be used in the classroom, to the material design of the

classrooms, to the educational programs. Educational programs are also an essential tool for the development of the state and the nation. Therefore, the preparation of programs must take into account the needs of the age group. Teaching and implementing these processes has been important at every stage of educational history. People, as part of society, are constantly learning and developing their behavior with respect to their age and geography. However, it is important to create educational programs for this process. When organizing educational programs, the needs and conditions of each individual must be evaluated.

The rapid spread of the Internet, the introduction of new technologies into the educational and training environment and the introduction of artificial intelligence into everyday life have made it necessary to improve educational programs and develop new programs. In light of such situations, the programs being implemented or designed should be created within a flexible framework, and the implemented programs should be evaluated while they are in the process of development. However, the preparation of curricula should take into account the conditions and needs of the current period, for which training programs should be prepared. Students should be guided in problem solving, thinking, and creative behavior, which will increase their self-esteem. Even some parts of the training programs should have properties that can be revised, changed or improved in a short period of time. Programs need to switch to a system based on information and products instead of a system based on memorization. Taking into account the educational programs used by countries with more developed educational systems, it is necessary to work on them and create new programs. In order to do this, the necessary pilot projects should be carried out, and the evaluation phase of these projects should be considered. One of the most important challenges is that the curriculum development process has a dynamic and multilevel structure. The active participation of teachers in this dynamic and multi-layered system is very important, but teachers who will be involved in the program development process must meet certain criteria and undergo certain professional development processes (Çakan, 2004). Otherwise, for example, the lack of sufficient knowledge, equipment, and support for the new teacher may affect the process unfavorably. Therefore, the necessary work should be done to train teachers who are the best implementers of programs in the field.